

Comentariu - Flori de mucigai

Conform dictionarului de estetica, uratul s-a definit initial in opozitie cu frumosul, asa cum si grotescul se defineste in opozitie cu sublimul.

In acest context, granita dintre "frumos" si "urat" este aleatorie, pentru ca oricate canoane ale frumusetii s-ar contura, generarea acelei senzatii de placere, specifice esteticii "frumosului" tine in fond de masura in care individul este miscat sufleteste, de acel "nivel prag" al intensitatii informatiei necesare declansarii senzatiei. Astfel, tot ceea ce nu apuca sa treaca dincolo de "nivelul prag" al frumosului, dandu-i-se acestuia, obligatoriu, o coordonata pozitiva este, cu consecventa, atribuit uratului estetic, acesta ajungand sa se desfasoare de la faza subliminala frumosului, trecand prin normalitate si coborand spre expresia generatoare de disconfort, pana la granita cu grotescul, si ea, la randu-i, subiectiva. Din aceasta perspectiva, a categoriilor estetice, ne va fi mai usor sa situam estetica argheziana.

Volumul Flori de mucigai este situat, prin excelenta, in zodia esteticii uratului. Nu de stangacie poate fi acuzat Arghezi aici, in acest ciclu de poeme, ci de incrancenare. El se vede pe sine in postura unui evanghelist, mai mare si mai chinuit decat cei biblici, dand de veste lumii ca versurile prezente: "Sunt stihuri fara an, /Stihuri de groaza, /De sete de apa/ si de foame si de scrum/Stihurile de acum".

Ispititoare in Flori de mucigai nu este doar imaginea poetului infirmizat iremediabil de propria lui ravna, ci si aluzia la tablele legii lui Moise, despre care se spune in Exod 31-18. "Cand a isprvit Domnul de vorbit cu Moise, pe muntele Sinai, i-a dat cele doua table ale marturiei, table de piatra, scrise cu degetul lui Dumnezeu".

Urmarind conditiile teoretice de fiintare ale poeziei, putem observa ca sunt intrunite toate elementele unei poetici clasice: rima, extrem de reusita, ritmul, melodicitatea deosebita, sentimente complexe si intense comunicate in regim direct.

Se pune atunci problema care ar fi domeniul repreosat lui Arghezi de catre critica, din structura prozodiei sale? in acest volum poetul reuseste o extrem de puternica reincarnare a cuvintului cu sens, cu alte cuvinte, in termenii poeticii moderne, o resemantizare. Bunaoara, in limbaj cotidian, cuvantul unghie este departe de a fi poetic, ba chiar dimpotriva, s-ar putea spune. O unghie pe tencuiala, la fel ca in poemul arghezian, devine, inasa, deindata, altceva. Se realizeaza un nou tip de asociere semantica, declansand un alt fel de imagini poetice: "Am lasat-o sa creasca/si nu a mai crescut./si ma durea mana ca o ghiara,/Neputincioasa sa se stranga". Se poate observa ca acum sfera semantica s-a extins, mana devenind ghiara, senzatia declansata in constiinta cititorului amplificandu-se extrem de mult. Imaginea dezvoltata in versul: "si m-am silit sa scriu cu unghiile de la mana stanga" este socanta pentru perceptia noastra obisnuita. Actantul nu numai ca nu isi oblojeste rana ci parca, posedat de o voluptate a durerii, isi autoamplifica tortura. Se pare ca avem de-a face cu ceea ce Nicolae Balota numea supunerea nu unui comandament din afara, ci

unui imperativ launtric. "Nu este aici [] poezia unui poet damnat. Este, in schimb, mai mult decat alte incaperi ale edificiului poetic arghezian, o poezie a condamnarii in poezie".

Este, poate, mai degraba, o situatie pe acelasi plan, a sa proprie, cu Dumnezeu, deoarece, la fel ca in Psalmi, Arghezi apare drept un revoltat dar si, deopotriva, stapanitor al unui topos nedorit de Demiurgul cel mare. Poetul se adreseaza, in acest poem, unei lumi refuzate. El este un Mesia pentru un spatiu pe care se pare ca Dumnezeu nu si-l mai revendica, deoarece tot ceea ce era insemnat cu pata alterarii era aruncat si menit pieirii.

Nicolae Balota il vede pe Arghezi un mester Manole al cuvantului, posedand vocatia sacrificiului de sine. El dezvoltă planul de jos al unei lumi imaginar-truculente, stigmatizate de o instinctualitate scapata din frau, mergand pana la implicatii patologice, etaland o cruditate lexicala fara precedent. Trebuie sa vedem in Flori de mucigai un sistem al rupturii din natura, incepand cu atitudinea antisacrala. Arghezi isi afiseaza satisfactia de a-si fi asternut stihurile in chilia recluziunii. O biruinta a eului, voluntar redus la puterea sa demoniaca, ironic minimalizata. Cu toate ca este antiromantic in revolta sa contra naturii, Arghezi cultiva singuratatea, stare prin excelenta romantica, a carei emblema dureros-voluptoasa este claustrarea impusa/autoimpusa. Temnita ce alcatuieste scena spectacolului "desantat" din Flori de mucigai, are semnificatie ambigua, de instrument al reprimarii saracilor de catre bogati, dar si de indice al conditiei umane. in Flori de mucigai, Arghezi se dovedeste un mare regizor al singuratatii. Se produce un mare scandal (estetic) al acesteia, care consta in ruperea puntilor cu lumea, prin imbratisarea ostentativa a categoriilor negative: uratul, macabrul, grotescul, trivialul. Poetul scrie, deci, cu mana stanga, aceea demonica, renuntand la har si batjocorindu-i infaptuirile. Rezultatul este o fascinatie a abjectului. O seductie, cu alte cuvinte, in raspar. Arghezi ar putea afirma, precum Baudelaire: "Cand voi fi inspirat dezgustul si oroarea universala, voi fi cucerit singuratatea". O prima tinta a programului degradarii o constituie insasi faptura omeneasca. Selectati din mediul pegrei, din cloaca invinsilor, a osanditilor, a detractilor, a mutilatilor, eroii poetului (borfasi, batausi, criminali, nomazi, infirmi etc.), sunt niste lesuri vii, niste defuncti din punct de vedere al societatii onorabile. Arghezi si-a propus din capul locului sa puna in paranteza natura, manifestandu-se ca un "mestesugar". Valoarea sa suprema o constituie esteticul, din care decurge Binele specific, in felul in care isi traia experienta creatoare autorul Florilor raului. Admitandu-l pe poetul nostru in ipostaza de homo aestheticus, nu-i putem intenta nici un proces de imoralitate, asa cum s-a incercat, nici nu il putem situa cu fermitate in esicherul criticii sociale, idee de care s-a abuzat.